

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

RIDGING THE GAP BETWEEN TWO SCHOOLS: A LONGITUDINAL QUALITATIVE STUDY ON YOUNG PEOPLE'S EXPERIENCE OF THE GAP YEAR

Žuromskaitė L., Čepulienė A.A.247

THE RELATIONSHIP BETWEEN STUDENT VITALITY, DIFFERENT PERFECTIONISM DIMENSIONS, TRAIT MINDFULNESS AND SELF-COMPASSION

Petraitytė E., Žiedelis A., Moreton J. P. I249

THE EFFECTS OF PREFRONTAL CORTEX TRANSCRANIAL DIRECT CURRENT STIMULATION (TDCS) ON FOOD CRAVING IN ADULTS - RESEARCH REVIEW

Master K.250

LINKS BETWEEN ADOLESCENTS' MENTAL HEALTH, FEELINGS OF SAFETY AT SCHOOL AND AGGRESSIVE BEHAVIOR

Šaronovaitė N., Truskauskaitė I., Kvedaraitė M.254

EXPLORING SCHIZOPHRENIA: INSIGHTS AND FUTURE DIRECTIONS

Rad A.256

THE IMPACT OF GUT MICROBIOTA ON MENTAL HEALTH

Sikora N.260

PSYCHEDELIC-ASSISTED THERAPY – THE POSSIBLE FUTURE OF PTSD TREATMENT

Polaszczyk B.266

PARENTS AND THEIR CHILDREN WITH ASD: THE LINKS BETWEEN PARENTAL EMOTION REGULATION, SELF-COMPASSION, MINDFUL PARENTING AND CHILD'S PROBLEM BEHAVIOR

Jucevičiūtė E., Zamalijeva O., Pakalniškienė V.270

Секція IV.

***ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ ПСИХОЛОГА, УЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ
В УМОВАХ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ***

ВПЛИВ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ УЧНІВ НА НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Столярова В.Л., Орленко І.М.272

ПРОЯВ ВЗАЄМОВІДНОСИН В ПЕРШИХ ТА ЧЕТВЕРТИХ КЛАСАХ МІЖ УЧНЯМИ ЗА ДАНИМИ СОЦІОМЕТРИЧНИХ ОБСТЕЖЕНЬ

Омельченко П.І., Чебикін О.Я.274

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ ВЗАЄМИН В РОДИНІ ВЧИТЕЛІВ

Рубанюк М.Д., Денисенко А.О.277

ВПЛИВ КРАСЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ НА СВІДОМІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пальоха К.Т., Сидоріна О.В.281

ПРОЯВ ВЗАЄМОВІДНОСИН В ПЕРШИХ ТА ЧЕТВЕРТИХ КЛАСАХ МІЖ УЧНЯМИ ЗА ДАНИМИ СОЦІОМЕТРИЧНИХ ОБСТЕЖЕНЬ

Омельченко П.І., Чебикін О.Я.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Актуальність проблеми психологічних особливостей відносин в початкових школах обумовлена можливостями адаптації до навчальної діяльності. Відомо, що з кожним роком соціальний статус розвитку дітей змінюється завдяки різним умовам в суспільстві, які суттєво збільшують інформаційний вплив на дітей. Враховуючи наведене, в своїй роботі ми поставили мету дослідити характер таких взаємовідносин з урахуванням віку учнів початкової школи. При цьому ми припускали, що соціальний статус дітей буде більш виражений на останньому році початкової школи.

Об'єктом дослідження виступили учні 1-4 класів початкової школи. Предметом являється особливості позиції соціального статусу учнів в класному колективі. Для дослідження була обрана методика «Соціометрія» Дж. Морено (1932 р.) Питання методики спрямовані на оцінку соціально-психологічних відносин та ставлення кожного учасника колективу до інших членів. Завдання учнів полягало в виборі трьох членів класу за запитаннями. Дана методика дозволила визначити: міжособистісні відносини; реальні та уявні відносини всередині групи. В даному випадку це давало можливість виявити те, яку роль та позицію для себе та інших вибере кожен з учасників колективу та як учасники бачать своє оточення. Базою для дослідження виступив Козинський ліцей, Рівненської області.

Результати дослідження. Всього було обстежено двадцять чотири учні. В першому класі тринадцять учнів, з них сім дівчат та шість хлопців. В четвертому класі одинадцять учнів, з них п'ять дівчат та шість хлопців. Як засвідчили результати дослідження за методикою «Соціометрія» в першому класі, статус «соціометричної зірки» отримали учні два учні як лідери в даному класі, де за списком перший за порядковим номером один, та другий за порядковим номером одинадцять (див. таблицю 1). При цьому всього перший лідер отримав дев'ять зв'язків, з них три взаємних. Другий отримав шість зв'язків, з них два взаємні. Також встановлено, що лідери мають безпосередній зв'язок між собою. Тобто можна говорити, що незважаючи на те, що це перший клас, він відносно консолідований навколо двох лідерів. В цьому класі як видно з таблиці 1, маються три учні, а саме другий, сьомий та восьмий, які мають статус «знехтувані». Це вказує на те, що вірогідно міжособистісні стосунки, які маються в колективі потребують корекції. Слід зазначити, що в цьому класі маються учні, які отримали статус «відторгнуті», це два учні, а саме шостий та дев'ятий. Дані учні також потребують відповідного психологічного супроводу, як з боку вчителя, так і з боку психолога.

Таб. 1 Дані, отримані на загальній виборці обстежених дітей 1 класу за методикою «Соціометрія» Дж. Морено

№ випробуваного	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1		-1	+3	+1	+2								
2						-1					+1	+2	+3
3	+1			-1						+2	+3		
4	+1						+3				+2		-1
5	+1	-1	+2							+3			
6	+3	-1	+1							+2			
7	+1				+3					-1	+2		
8	+2				-1					+1			+3
9	+1	-1		+2				+3					
10	+3		+1		+2	-1							
11		-1		+1				+3				+3	
12	+3		-1								+1		+2
13		+1							-1		+2	+3	
Кількість виборів	9	6	5	4	4	2	1	2	1	5	6	3	4
Кількість балів	16	-4	6	3	6	-2	3	6	-1	7	11	8	7
Загальна сума	25	2	11	7	10	0	4	8	0	12	17	11	11
Взаємні вибори	3	2	2	2	2	1	0	0	0	1	2	2	2

Примітка: червоним кольором позначено взаємні виборі учнів.

Узагальнюючи вищенаведене можна ще підкреслити, що основою для консолідації статусу в цьому класному колективі нагально потрібно розробляти стратегії по підвищенню статусу «відторгнутих» та «знехтуваних» за рахунок активного залучення до цього процесу лідерів. Якщо розглянути вищенаведені результати, також засвідчимо, що тут індекс групової згуртованості достатньо високий, який розраховувався за даною формулою: $KB = R1 : R$, де KB – коефіцієнт взаємності; $R1$ - кількість взаємних позитивних виборів у групі; R – загальна кількість позитивних виборів даної групи. $R1 = 34$; $R = 39$. $KB = 34 : 39 = 0,9$ – високий.

Переходячи до результатів обстеження дітей 4 класу за методикою «Соціометрія», можна побачити, що тут теж досить висока варіативність позицій учнів в виборі взаємодії в класному колективі (див. таблицю 2).

Таб. 2 Дані, отримані на загальній виборці обстежених дітей 4 класу за методикою «Соціометрія» Дж. Морено

№ випробуваного	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1		+1		-1	+2	-3	-2			+3	
2	-2		+2	+3					-3	+1	-1
3				-2			+1	+2	+3		-1
4		-1			+2		+1		+3	-2	
5	+2	+1		-1						+3	-2
6	-3	+2	+3	-1			+1		-2		

7	-1	+3	+2			+1			-2		-3
8			+1	-2		+3	+2				-1
9		+2		-1	-3		+1	+3			-2
10		+1		-2	+2	+3					-1
11			+2	-1				+1	+3	-2	
Кількість виборів	4	7	5	9	4	4	6	3	6	5	7
Кількість балів	0	9	10	-8	3	4	4	6	2	3	-11
Загальна сума	4	16	15	1	7	8	10	9	8	8	-4
Взаємні вибори	3	1	2	1	2	2	3	1	0	4	1

Примітка: червоним кольором позначено взаємні вибори учнів.

Як ми бачимо, тут в даному четвертому класі чітко виділяється один лідер, а саме другий учень. Він має прямі взаємозв'язки від інших учнів у кількості семи. В тому числі визначається один взаємний зв'язок. Що торкається «знехтуваних», то тут фіксується два учні, а саме перший та четвертий. Крім того в даному класі є один учень, а саме одинадцятий, який має статус «відторгнутого». Таким чином ми можемо говорити, що на відміну від попереднього класу, останній має більш згуртовану консолідовану взаємодію між учнями. Про це свідчить індекс групової згуртованості, який знаходиться на високому рівні. $KB = R1 : R$, де KB – коефіцієнт взаємності; $R1$ – кількість взаємних позитивних виборів у групі; R – загальна кількість позитивних виборів даної групи. $R1 = 32$; $R = 33$. $KB = 1$. Таким чином можна говорити, що проблемними в статусі цього класу є лише наявність одного «відторгнутого» учня. В даному випадку тут теж слід рекомендувати вчителю та шкільному психологу змодельовати ситуації, які наближають його до спільної діяльності в навчально-виховному процесі, використовувати потенціал лідера, так і специфік його здібностей.

Обговорення результатів дослідження. Виходячи з результатів дослідження, можна відмітити, що в обстежених класах мається відносно виражений соціальний статус з певними проблемними учнями. В даному випадку йде мова про тих учнів, які являються відторгнутими та знехтуваними. При цьому більше таких мається в першому класі. Це можна пояснити тим, що пройшло ще не достатньо часу в консолідації умов навчально-виховного процесу по зміцненню соціального статусу класу. Подібні дані відмічаються і в інших дослідженнях (Корнійчук В.В. 2013., Драган А.О. 2015. та ін.), в яких вказувалося, що період консолідації взаємодії в класі відносно статусу може тривати не один, а кілька років. При цьому причин такого положення може бути кілька. Найбільш суттєвими виступають індивідуальні психологічні особливості дітей, пов'язані з їх психічним розвитком, специфікою емоційної сфери і т.п.. До важливих інструментів підвищення соціального статусу, виходячи з отриманих результатів, можна додати необхідність більш поглибленого вивчення психологічних особливостей учнів, які мають незадовільний статус для розробки стратегії його покращення як з боку вчителя, так і шкільного психолога.

Висновки

1. Показано, що проблема соціального статусу учнівського колективу є актуальною в початковій школі у зв'язку з активним їх включенням до навчальної діяльності та формування певних морально-етичних відносин.
2. Встановлено, що за результатами обстеження учні першого класу мають дещо нижчий соціальний статус у своїй взаємодії. В них відмічається два лідери, три знехтуваних та два відторгнутих. Останнє вказує, що даний колектив знаходиться в стадії розвитку своїх взаємовідносин.
3. Розкрито, що зі збільшенням терміну навчання в даному випадку мова йде про учнів четвертого класу, який продемонстрував кращий соціальний статус. В ньому є один лідер, два знехтуваних та один відторгнутий. Вказане свідчить, що незважаючи на таку позицію, тут є учні, які також мають проблемні моменти і потребують відповідного психологічного супроводу як з боку вчителя, так і з боку шкільного психолога.

Література

1. Драган А. О. Розвиток міжособистісних відносин дітей молодшого шкільного віку. Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. 2015. №1 (48). С. 117 – 120.
2. Кручек В. А. Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. М-во освіти і науки України. К. : НАКККиМ, 2010. - 187 с
3. Корнійчук В.В. Розвиток міжособистісних відносин у молодшому шкільному віці. Збірник наукових праць РДГУ. Психологія : реальність і перспективи. 2013. № 1. С. 162–163
4. Особливості соціалізації дітей молодшого шкільного віку / Л. Яценко, Т. Кравченко // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Вип. 28(2). С. 383-388.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2013_28_2_74
5. Соціометрія: методичні вказівки до виконання ІНДЗ / Укл.: Філіпчук Н.В., Сибірка Л.А., Тодорюк С.І. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2019. – 30 с

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ ВЗАЄМИН В РОДИНІ ВЧИТЕЛІВ

Рубанюк М.Д., Денисенко А.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

В сучасному світі відбуваються значні соціально-економічні, соціокультурні перетворення та воєнний стан, які обумовлюють особливо несприятливу емоційну ситуацію у багатьох сім'ях. Це пов'язано з переосмисленням базових цінностей, незадоволенням батьків своїм статусно-рольовим положенням, невпевненістю їх в майбутньому своїх дітей, також низька соціально-психологічна культура спілкування й час одностороннє домінування матері - безпосереднім чином відбивається як на психологічному благополуччі та особовому розвитку дітей, так і на їх ставленні до батьків і до сім'ї в цілому [1].

У психологічних дослідженнях родини ключове значення має проблема міжособистісних відносин насамперед взаємини між підлітками та їх батьками.